

GOSPODARSKI VESTNIK

Št. 10.

V Gorici, dne 1. oktobra 1925.

Leto III.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno
10 ltr. — Posamezna številka 1 ltr.

Uredništvo in uprava v Gorici, Vla S.
:: Giovanni štey. 6., I. nadstr. ::

Ponatis je dovoljen s popolno navedbo vira.

Korak naprej.

Zabeležiti moramo razveseljiv pojav! Naša živinoreja napreduje, se izboljšuje in postaja dober vir dohodkov za naše ljudstvo. S priznanja vredno umevnostjo se zaveda naš živinorejec, da je treba odrezati s starimi predsodki in s starimi — že preživeliimi navadami, ki so velika zapreka našemu napredku. »Le naprej in naprej«, to mora biti geslo vsakemu umnemu gospodarju. Razne javne uprave, kakor tudi zasebne organizacije naravnost tekmujejo, kakor bi pomagale našemu kmečkemu gospodarju do izboljšanja njegovega gospodarskega položaja. Vsem tem naše priznanje in tudi hvaležnost našega ljudstva jim je zagotovljena.

A tudi vnovčevanje pridelkov naše živinoreje bo moralo kreniti na nova pota. Po nekod se je to že na lastno pobudo izvršilo, drugod pa bo treba pod silo razmer napraviti korak dalje. Mislimo tu prav posebno na organizacijo mlečne kupčije z ozirom na sklep mestne občine tržaške, ki namerava osredotočiti vse mleko namenjeno za Tržačane, v lastni mlekarni. Ta sklep je za naše ljudstvo v okolici Trsta velike važnosti. Z njim je zadan smrten udarec našim mlekarišcam in sploh dosedanjemu načinu dobavljanja mleka v Trst. Kaj naj ukrenemo? Že mnogo pametnih mož se je trudilo, da bi tržaške okoličane in druge Kraševce pregovorilo, naj si osnujejo mlekarske zadruge, kamor bi se stekalo vse mleko in od koder bi se potem dobavljalo v Trst. Prihranilo bi se na prevoznih stroških, zagotovljena bi bila pristnost in snažnost mleka, odpadle bi

razne sitnosti, ki jim je naša mlekarnica izpostavljena. A ni šlo, in ni šlo. Moč navade je bila silnejša od koristi. V sled sklepa tržaške občine pa se mora to izpremeniti. V resnici se že to stanje izpreminja. Napravljen je torej korak naprej.

V krajih, kjer se ni skoro smela izgovoriti beseda o zadružni mlekarni, se danes že vršijo — četudi pod silo razmer — pripravljajni sestanki za ustanovitev take mlekarne. In ker je pobuda za to izšla iz neposredno prizadetih krogov samih, je pričakovati, da zadeva uspe.

A ni dovolj da se le nekatere skupine živinorejcev organizirajo. Vsi morajo priti do tega, vse naše mleko, ki naj prihaja v Trst, mora v domače zadružne mlekarne, ki naj potem dogovorno med seboj osnujejo veliko centralo v Trstu. Naša Zadružna zveza v Trstu pojde živinorejcem gotovo s strokovni mi nasveti in tudi s finančnimi sredstvi na roko, da se ta centrala oživotvori.

Sedaj je ugoden trenotek; ali bomo mi razpolagali z svojim mlekom ali pa drugi, ki bodo bolj hitri in bolj gibčni od nas. Ni, da bi čakali in na dolgo razpravljati. Treba je udariti. Treba z vso hitrostjo na delo, da nas drugi ne prehitijo.

Ali ne bi bilo to krasno, ako bi posebni avtomobili pobirali dnevno naše mleko iz naših mlekaren in drdrali z njim v Trst, mesto neštevilnih vozičkov mlekariš, ki bi mogle potem več časa posvetiti vzgoji svojih otrok, družini in gospodinjstvu. Ali bi ne značila ta sprememba korak naprej?

Splošna gospodarska vprašanja

Hrovatin Ksist:

O ZAVAROVANJU

Marsikateri zavarovanec, ki je hotel znižati zavarovano svoto in tudi letno zavarovalnino, mi poreče, da je stavil take zahteve zavarovalni družbi, ki pa mu ni ugodila, sklicevaje se na 10-letno pogodbo.

Res je, da se brani zavarovalnica znižati zavarovalnino vsled materialnih ozirov, vendar se da odpraviti ta nedostatek z doplačilom približno 10% letne premije, ki odgovarja 10% popusta pri desetletnih zavarovanjih. Za zavarovance je umestno, da zahtevajo pri sklepanju večletnih pogodb, da se jim pripiše v pogodbo dodatek, ki jih upravičuje do vsakoletne poprave, spremembe zavarovanja, neglede na dobo zavarovalne obveznosti.

Vsem zavarovancem pa priporočam pri sklepanju pogodb naj upoštevajo sledeče nasvete:

1. Zavarujejo naj se na način, da smejo predrugati pogodbe o poljubnem času; to naj bo iz pogodbe razvidno, in naj se vpiše v isto.

2. Zavarujejo naj pravilno, to se pravi, vedno za nabavne (in ne za tržne) cene.

3. Letna zavarovalnina ali premije naj se jim odmerijo kolikor mogoče nizko; ker marsikateri zavarovanec plačuje polovico preveč za danes zavarovano svoto, ki bi jo lahko podvojil.

4. Izberejo naj si solidno zavaroval-

nico, ki je poznana in s katero morejo morebitne spore urediti pri lastnem sodišču in ne tam, kjer ima zavarovalnica svoj sedež, ki je daleč od njihovega bivališča.

5. Pri sklepu pogodbe naj navedejo vse obstoječe nevarnosti, ki ogrožajo zavarovani predmet in ki pospešujejo požar, da se jim ne odkloni odškodnina po požaru, ki je bil provzročen ravno po zamolčanih okoliščinah.

Ob sklepu teh vrstic omenim zavarovanja, ki se uporabljajo dandanes in to v prvi vrsti:

1. Zavarovanje proti požaru v splošnem;

2. zavarovanje proti strenju stekla in marmornatih plošč;

3. zavarovanje proti toči (za žito in grozdje);

4. zavarovanje proti nezgodam človeka;

5. zavarovanje proti nezgodam domačih živali;

6. zavarovanje za slučaj smrti človeka;

7. zavarovanje za slučaj pogina domačih živali;

8. zavarovanje proti vlomu in tatvini;

9. zavarovanje za slučaj civilne odgovornosti proti tretjim.

Ker so nekatera teh zavarovanj našemu občinstvu malo znana, pa vendar velike važnosti v našem življenju, opišem nekatera in njih važnost v prihodnji številki Gospodarskega vestnika.

Zadružništvo

V. I.:

K SEDANJIM NALOGAM NAŠIH POSOJILNIC.

Po zamenjavi naložb v Jugoslaviji so prišle posojilnice do razpoložljivih sredstev, tako, da morejo zopet normal-

no poslovati. Zaupanje, ki so ga izgubile med ljudstvom s tem, da niso moge izplačevati hranilnih vlog, si morejo polagoma zopet pridobiti.

Pridobile pa si ga bodo le na en način.

Vedno naj imajo v blagajni toliko

gotovine, da so v stanu izplačati manjše vloge takoj. Odpovednih rokov pa se naj poslužujejo le pri večjih vlogah. Tudi te naj vlagateljem, če le mogoče, takoj izplačajo, ali pa vsaj ne v daljšem roku, kot je potreben, da denar dobe od Zveze. Vsa umetnost, pridobiti si zaupanje vlagateljev, obstoji v poslovanju na ta način. Če vidi vlagatelj, ko pride v posojilnico, da mu je vloga vsak čas na razpolago, bo vsak denar, ki ga v kratkem času ne rabi, zaupal posojilnici. Ako pa ni o tem prepričan, spravi denar v skrinjo. Ako pa je bil kaj po svetu, ponese ga v bližnjo banko. V prvem slučaju ne prinaša denar nikomur koristi, v drugem pa ne — razen vlagatelju — nobenemu sokmetu, ker banka posodi denar trgovcu ali obrtniku in to največkrat niti ne domačemu.

Ves kmetški denar, ki je v okraju, a ni potreben v domačem gospodarstvu, mora priti v blagajno domače posojilnice. In pride le, če bode posojilnica na dobrem glasu, če bo ljudstvo imelo zaupanje do nje.

Vprašanje pa je, kako naj posojilnica gospodari z denarjem, ki ji je na novo zaupan in z onim, ki ga je prejela vsled zamenjave.

Kmetški denar mora iti v kmetško, domačo korist. To mora biti geslo posojilnice, in po tem geslu naj se ravna. S tem seveda ni rečeno, da ne bi smela tudi domačemu trgovcu ali obrtniku priskočiti v potrebi na pomoč s posojilom, ki naj služi namenu, povzra digniti njegovo trgovino, njegovo obrt. A v prvi vrsti naj služi denar v korist kmetškemu gospodarstvu. V svrhu dosege tega cilja bo posojilnica dajala posojila kmetovalcem v zboljšanje gospodarstva, v preuredbo hlevov, v napravo dobrih gnojišč, v nakup živine, strojev, semen itd. Problem našega obstanka na naši zemlji obstoji ravno v zboljšanju gospodarstva in s tem v povečanju naše odpornosti in naše moralne moči. Vsako stremljenje posameznika po zboljšanju svojega položaja naj posojilnica podpira v kolikor ji to dopuščajo

denarna sredstva in se ji nudi zadostna varnost za denar, ki ga izposojevalcu zaupa. Ob sedanjih cenah sena bode umen gospodar gledal, da število svoje goveje živine z nakupom pomnoži, bodisi da računa na prodajo mleka ali pa na opitanje. Posojilnica naj take namerre podpira z dovolitvijo potrebnih kreditov.

Na drug način uporablja lahko posojilnica svoja denarna sredstva, če svoj delokrog razširi s tem, da se začne pečati z naročili gospodarskih potrebščin za kmetovalce v svojem okrožju, a to le v slučaju, da ne obstoji tam že kaka druga zadruga, ki to že vrši. V to svrhu mora primerno dopolniti svoja pravila. Pri tem poslovanju ni nikake nevarnosti, če naročuje posojilnica gospodarskih potrebščin le toliko, kolikor jih kmetovalci pri njej naročijo in če zahteva pri naročilu primerno predplačilo. Pravilo, da je naročiti blaga le toliko, kot ga kmetovalci pri posojilnici naroče, pa ni vzeti dobesedno, ker dosti kmetovalcev išče blago šele tedaj, ko ga rabijo. Posojilnica bo torej, če ima zbranih naročil n. pr. 3½ vagona umetnih gnojil, naročila 4 vagone, ker more na to računati, da dobi za pol vagona kupce pozneje. Gotovost, da dobi dobro blago in to po primernih cenah, pridobi si posojilnica najbolje na ta način, da zvršuje naročila potom svoje Zveze oziroma kake druge centralne zadruge.

S takim obratovanjem pospešuje posojilnica umno gospodarstvo kmetovalcev, ker jim nudi priliko, nabavljati si dobra semena, potrebna umetna gnojila, močna krmila, primerne stroje in to po nižjih cenah, kot bi jih mogli dobiti pri trgovcih, a zjamčene kakovosti. Dosti posojilničnih denarnih sredstev pa se s takim poslovanjem ne veže. Zahtevati pa mora posojilnica, da prevzemalci blago ob predaji tudi plačajo. Zapanja vrednim ga lahko tudi ob navadnih pogojih za kratek čas kreditira: pri gnojilih, krmilih, semenih do prihodnje jeseni, pri strojih 2 do 3 leta.

(Dalje.)

Ž i v i n o r e j a

Živinozdravnik Gerbic Josip:

SOLA ALI ŽABICA PRI KONJU.

»Konjem, mezgom in oslom večkrat nebo v ustih tako zateče ali oteče, da je bolj visoko ali — če hočete — bolj nizko kakor gorenji zobje. To živali škoduje, da ne more jesti. Žival mora tudi občutno trpeti vsled tega, ker se očitno susi in zgublja na teži. — Pri nas vlada prepričanje, da dobi to bolezen žival, ki večkrat trpi žeje. Prosim da poveste, kaj je temu krivo in s čim bi se dala bolezen odpraviti, ne da bi žival trpela. Tu je namreč navada, da peljejo takšno žival k kakemu kovaču, da najprvo vreže nebo, napravi vanj eno ali dve rani, potem razbeli v ognju kos železa in s tem razbeljenim železom v ustih na nebu živo meso žge. Meni se zdi, da žival občuti pri tej nečloveški operaciji velike bolečine. Mnogim živalim kljub temu nebo oteče. Da bi kdo o tem poprašal živinozdravnika za svet, nobenemu niti na um ne pride. Prosim Vas torej za pojasnila v listu, ker imam tudi jaz mulo, ki ji je nebo tako oteklo.

To pismo nam je poslal neki živinorejec iz Istre. Iz njega jasno sledi, kakšna kriva mnenja še vladajo med našim ljudstvom in kako malo se ceni živinozdravniška pomoč. V pojasnilo dopisniku, kakor tudi vsem drugim živinorejcem, ki zdravijo bolno živino po starih obsojanja vrednih običajih, naj služijo naslednje vrste:

Prva misel našega konjerejca, ko mu konj oboli in noče žreti, je: konj ima žabico. Pri nas pravijo tudi: konj ima »šola«. Poglejmo torej konju v gobec!

V zelo pogostih slučajih tiči pod gornjo čeljustjo konja takoj za prednjimi zobmi, žabica ali »šola«. Naj jo malo opišemo:

Sluzna koža gornje čeljusti, tik za prednjimi zobmi pod nebom, je nekako napihnjena in sega včasih čez dolžino

zob sekavcev. Ako to žabico otipamo, občutimo, da je mehka in da se pod prsti udaje. Največkrat dobe konji žabico, ko mečejo zobe. Tudi pri starem konju jo zelo pogostokrat opažamo. Ta oboletost ni nič drugega nego kataralno vnetje sluznice v gobcu. Povzroča jo nepravilna plesnjiva krma, slabi ali pa ostri zobi, nepravilno ležee, preostro železje brzde v gobcu; tudi zamorejo biti vzrok tej »šoli« na mrazu puščene, zmrzle brzde. Največkrat pa izvira žabica iz katarja v želodcu in črevesju. Torej zamore biti vzrok žabici tudi notranje obolenje. Tako opažamo žabico skoro vedno, ko konju po črevesju večkrat kruli, kar je znak črevesnega katarja.

Kako zdravimo žabico? Žganje žabice z vročim železom in rezanje iste je pri nas v navadi. Ali tako zdravljenje je napačno in nespametno, kajti s tem ne ozdravimo vnetja sluznice, tudi ne preženemo katarja iz črevesja. Naš konjerejec naj raje izpira gobec konja s sledečo tekočino:

Vzame naj 1 liter vode, pridene eno osminko litra kisa in eno žlico soli. S tem naj gobec bolni živali izpira. Ne sme pa žabice neusmiljeno drgniti, kar bi imelo morebiti za posledico, da bi žival pozneje še slabše žrla krmo. Izpira naj dnevno gobec dvakrat. Daje naj tudi konju dnevno eno žlico karlovarške soli na ovsu mesec dni zaporedoma, morebiti mu s tem prežene črevesni katar, nakar žabica izgine.

Nadzornik Klavžar Milton:

NEKAJ O NEMŠKEM PLEMENITEM PRASIČU.

Nemškega plemenitega prasiča redijo že dalje časa v nekaterih naših krajih, a kljub temu še vedno naletimo na take posestnike, ki mislijo, da mora biti rilec plemenitega prasiča močno udrt in

da mora biti tak prasič redkoščetinast in drobnih kosti.

Enako prevladuje še mnenje, da je plemeniti prasič v primeri z domačim mnogo manj utrjen. To naziranje je bilo v prejšnjih časih deloma opravičeno, to pa v takih krajih, kjer se je šlo za prasiče, ki so se spridili vsled plemenitve v krvnem sorodstvu. Danes pa nam ponujajo Nemci take prasiče, ki lahko tekmujejo z navadnimi domačimi prasiči glede utrjenosti proti neugodnim podnebnim in drugim razmeram in ki so glede rašče, naglega razvoja in izkoriščanja krme veliko boljši od domačih.

Nemški plemeniti prasič je bele barve. Vendar pa nahajamo na koži modre pege, dasi ostanejo ščetine tudi na teh mestih bele. Te pege niso znaki križanja, marveč karakteristični znaki pasme. Ščetine so gladke, fine in goste. Glava mora biti velikosti telesa primerne, vendar ne premajhna. Čelo in rillec tvorita nekoliko top kot. Ušesi sta precej veliki, deloma naprej, deloma navzgor obrnjeni. Čelo je široko, očesi veliki. Vrat je zalit, ne preobilen in s čeljustmi in s prsi dobro spojen. Čeljusti so zalite, vendar se dobro odločujejo od vratu. Prsi morajo biti široke, globoke in se morajo videti med prednjima nogama. Pleča so poševna in z rebri dobro spojena. Hrbet naj je širok in do repnega nastavka raven; za plečami ne sme biti vdrt. Stranice so dolge in izbočene. Trebuh ne sme viseti, na njem se mora nahajati zadosti siskov. Gnjatai sta obilni, široki in segati globoko. Rep je pri nastavku močan in se proti koncu stanjša. Noge so kratke in v pravem razmerju s telesno težo. Prasiče s kravjimi nogami je izločiti iz reje. Nemški plemeniti prasič se hitro razvija in se lahko opita. V sedmem ali osmem mesecu so prasiči že godni za zakol in dajo, ako smo jih primerno krmili, nežno, sočno in okusno pečenko. Popolnoma dorastli prasiči tehtajo 300 do 350 kg. Rodovitnost je dobra. Svinje skote pri pravilni oskrbi 10 do 12 mladičev. — Reja prasičev te pasme je torej dobičkanosna.

Ing. Podgornik Anton:

PREHOD K SUHEMU KRMLJENJU.

Paša in zeleno krmljenje se bliža koncu. Kmalu bo tukaj čas, ko popolnoma preneha sveže ali zeleno in začne suho krmljenje. Zelena krmila se razlikujejo od suhih krmil po svoji sestavi, boljši okusnosti in lažji prebavljivosti, kar je treba posebno upoštevati pri prehodu k suhemu krmljenju. V paši ali zeleni krmi je mnogo več vode, hranilne snovi so bolj razredčene nego v senu. Vsled tega je bila živina prisiljena po-uziti pri zelenem krmljenju najmanj trikrat več trave ali zelene krme nego do-brega sena, da dobi isto množino redilnih snovi v telo. To povzroča, da se želodec, pred vsem pa vamp, močno razširi pri živini, ki se poleti pase ali do-biva zeleno krmo. Ker so dalje zelena krmila lažje prebavljiva, postanejo tudi prebavni sokki med zelenim krmljenjem bolj redki in šibki. Vsa prebavila se torej v svojem obsegu in v izločevanju prebavnih sokov kolikor mogoče in več ali manj prilagodijo zelenemu krmljenju. Ko bi začeli pokladati živini, ki je navajena le na zeleno krmo, kar naenkrat le suha krmila, bi prišlo v razširjeni vamp mesto zelene naenkrat preveč suhe krme. To bi ne bilo še tako hudo, ako bi bilo dovolj moči za prebavo použite suhe krme. Toda prebavni sokki se izločujejo še vedno le v toliki meri, ki je zadostovala za prebavo dosedanje zelene krme, ki pa ne zadostuje za prebavo težje prebavljive suhe krme. Čudno bi tedaj bilo, ko bi tak prehiter prehod k suhemu krmljenju ne imel nikakih hudih posledic. Žalibog pa se te kaj naglo pokažejo. Radi nepripravljenosti prebavil in prebavnih sokov na suho krmo, izostane pravilno in redno prebavljanje. Živina zboli na prebavilih. Pojavi se lahko več ali manj močno napenjanje, zaprtje, krči itd. Živina trpi in shujša. Mlečne krave pridejo ob mleko. Vse to pa se godi v našo gospodarsko škodo. Kolikokrat je kriv ravno prehiter prehod, da začne žival bolehati, hira skozi

celo zimo, in nam donaša le malo ali nič dobička.

Da se izognemu neprijetnostim in vsaki škodi, izvršimo prehod od zelenege k suhemu krmljenju prav polagoma. Ko opazimo, da dobiva živina na pašniku premalo paše, začnimo ji pokladati vsak dan zjutraj in zvečer suho krmo v jasli. Pri hlevskem zelenem krmljenju živine, začnimo med zeleno krmo pravočasno mešati suho krmo. Zelene krme naj dobiva živina od dne do dne manj, suhe pa vedno več. Čim bolj počasi se izvrši ta prehod, tem lažje se privadi živina na novo krmljenje in tem lažje se prilagodijo vamp in ostali želodčevi oddelki, čreva in prebavni soki na suha krmila. Prehodna doba od zelenega k suhemu krmljenju pa naj ne traja manj ko 14 dni. Na urejeni kmetiji se v jeseni še vedno dobi trava ali druga zelena krmila, ki jih lahko mešamo med dobro seno. Če že primanjkuje ali ni več primerne zelene krme, je dobro, da pridno krmimo mesto iste dobro otavo, ki velja za lahko prebavljivo suho krmo. Poleg otave krmimo tudi s peso, repo in korenjem. Opustimo pa pri tej priliki krmljenje takih suhih krmil, ki so težko prebavljiva (fižolovka, bobovka, ajdovka, ržena slama itd.) Zelo umestno pa je, da dobiva živina pri tem prehodu vsak dan po nekoliko močnih krmil, v kar se pri sedanjih razmerah najbolj prilegajo orehove tropine kot najcenejše in zelo izdatno močno krmilo. Sploh naj velja pri primerno in prav izvršenem prehodu pravilo, da krmimo živino izdatno in dobro. Le tako preprečimo, da živali ne zbolijo in shujšajo, da mlečne krave ne zgubijo mleka. Le s pravilno izvršenim prehodom k suhemu zimskemu krmljenju si tudi zagotovimo, da nam ostane živina zdrava čez zimo in tudi dobičkonosna.

G. F.:

DAJAJTE VODE DOMAČEMU ZAJCU!

Mnogo kunčerejcev je, ki so še danes prepričani, da domači zajci ne potrebujejo vode, da je ne pijejo. Ako pa

trezno pomislimo, da je domači zajec živo bitje, ki se rodi, razvija, žre in počinja, nam mora biti takoj jasno, da potrebuje za svoj razvoj tudi vode. Krivo naziranje, da kunec ne pije vode, je nastalo najbrže vsled tega, ker obstoja njegova hrana v prvi vrsti iz sočnih rastlin, ki vsebujejo mnogo vode. Kunec torej že z žretjem take vodene krme deloma zadosti potrebi telesnega ustroja po vodi, radi tega tudi pije manj vode v naravni obliki.

Ako pa pokladamo kuncu bolj suho krmo, v kateri prevladuje moka, gomolj, žito ali otrobi, kar se danes v resnici dogaja v velikih modernih kunčjih hlevih, moramo istočasno dajati zajcu vode, ker jo neobhodno rabi.

Prav posebno moramo paziti na vodo pri brejih zajkah, prej in po porodu. Niso redki slučaji, da samica umori mladiče takoj po rojstvu in jim spiže kri, da uteši tako žejo. Nekateri kunčerejci pripisujejo take pojave hudobiji matere - samice in njeni odvratnosti do lastnega zaroda. V resnici pa je temu krivo pomanjkanje vode. S porodom združena mrzlica povzroča samici žejo, ki si jo skuša ugasiti s krvjo, četudi lastnih mladičev, ako nima vode na razpolago.

Voda, ki jo pokladamo zajcem, v lončenih ali pocinkanih koritcih, naj bo sveža in čista; napajalnik naj se večkrat in redno osnaži. Vodi, namenjeni za mladiče, dodajmo malo mleka, ker s tem le pridobimo.

DREVESNO LISTJE KOT KRMA.

Stremljenje poljedelca more iti vedno za tem, da izrabi v svojem gospodarstvu vse, kar mu ponuja zemlja in kar raste na njej. Ni najmanjšega pridelka ne sme puščati v nemar. To temeljno načelo mora obveljati v vsakem slučaju.

Razno drevje, ki daje drva za kurivo in les v kritje potreb naših gospodarstev, nam more koristiti v nekaterih slučajih tudi na drug način; izrabiti moremo prav lahko tudi njegovo listje za krmo živini.

Največjo redilno vrednost ima listje, ko se nahaja v popolnem razvoju. Toda takrat listja ne smemo trgati, ker bi s tem večkrat oškodovali drevje, ki bi brez listja začelo hirati. Listje naj se osmuka z dreves takrat, ko je že dovršilo svojo nalogo in ko se že samo pripravlja, da odleti z vejevja.

Ni pa listje vseh dreves dobro za krmo. Nekatero ima duh, ki ne prija živini, drugo pa vsebuje snovi, ki bi znale sploh škodovati živini. Javor, brest, topol, murva in druga drevesa imajo snovi, ki so najbolj prikladne kot krma živini; javorjevo in brestovo listje ima tudi precej redilne vrednosti, ki ni manjša od one ržene in turšične slame. Iz tega sledi, da je priporočljivo rabiti drevesno listje pri krmljenju živine posebno, ko se pokladajo razne oblodve z otrobi, tropinami, itd.

Po možnosti ne smemo torej zane-

marjati teh postranskih pridelkov naših dreves, temveč izrabljajmo jih kolikor mogoče dobro v prospeh naše živinoreje.

OPOZORILO ŽIVINOREJCEM V HRIBIH.

Pregledovanje bikov v tolminskem govedorejskem okrožju. — Redno pregledovanje bikov v tolminskem govedorejskem okrožju, ki obsega prejšnji tolminski, bovški in kobariški sodni okraj, se bo vršilo letos, v času od 27. do 31. oktobra 1925. Opozarjamo na to vse bikorejce tudi one, ki redijo bike le za svojo zasebno rabo. — Ob novem živinorejskem zakonu morajo namreč biti pregledani vsi biki, tudi taki, ki so namenjeni le za zasebno rabo živinorejca. Priženite torej na določena zbirališča vse bike, brez izjeme, da ne bo brezpotrebni kazni.

M l e k a r s t v o

Živinozdravnik dr. Aldrighetti Faust:

NEKAJ NAVODIL ZA MOLŽNJO.

Koroška živinska in blagovna vnovčevalnica v Celovcu ima lepo posestvo, na katerem se nahaja deželna kmetijska šola. Na tej šoli se letno vzgaja 24 kmečkih deklet.

Pred par leti so razmere naneste, da sem imel priliko obiskati to šolo. Videl sem takrat neko prav priročno pripravo, ki je predstavljala v naravni velikosti vime krave s štirimi sesli. Priprava je bila izborno posneta v legi, kakor se nahaja v resnici na kravjem telesu. Dekleta se vsak dan po vrsti vadijo na tej pripravi v molžnji pod vodstvom strokovnega učitelja, ki jim popravlja sproti napake in kaže, kako se pravilno molze.

Na prvi mah se zdi, da je ta vaja le malega pomena. Res pa je ravno nasprotno, ker način molžnje vpliva mnogo na proizvodnjanje mleka. To vejo prav dobro živinorejci iz badenskih in ren-

skih pokrajin, ki prirejajo letno razna javna in zasebna tekmovanja v molžnji. Nekaj sličnega imajo pri nas v Lombardiji.

Molžnja je prava telovadba vimena. Kakor okrepi telovadba mišičevje pri telovadcu, tako tudi povzroči dobro izvršena telovadba vimena večje proizvodnjanje mleka. Mnogoštevilna opazovanja so dognala, da se mleko večkrat proizvaja le vsled te telovadbe. Na ta način se je moglo ugotoviti mleko že pri mladih, neoplojenih junicah. Tako se je ugotovilo, da imajo mleko junice, ki se same sesajo, ali ki jih sesajo njih sosede. Isti učinek se je dosegel, ko se je vime večkrat zaporedoma molzlo. Ovca ima le toliko mleka, da preredi svojega mladiča. Ako se pa prične sestavno in dosledno molzsti, da 200 ali tudi več litrov mleka na leto.

Pri goveji živini, ki se ne vzgaja za proizvodnjanje mleka, temveč le za meso

in za delo, traja mlečna doba največ pet mesecev. Množina mleka znaša 600 do 700 litrov. Pri pasmah, ki se molžejo z rokama, traja proizvodnja mleka deset do deset mesecev, in ako se krava ne oplodi, tudi eno do dveh let, z letnim proizvodom 3000 do 4000 litrov mleka.

Molžnja povzroča pri mlečnih organih posebno razburjenje, ki ga krava občuti ne le med molžnjo, ampak tudi potem, ko se izmolzeno vime umiri in prične še bolj delovati dotok mleka.

Naj sledi nekaj navodil, ki naj se upoštevajo pri molžnji.

Oseba, ki hoče dobro molziti, mora umetno posnemati ono, kar počenja sesajoče tele, ki ne le sesa, temveč nateguje siske, jih stiska, in buta z glavo v vime. Slično naj ravna tudi, kdor molze: Treba je potrpljenja in prijaznega obnašanja tudi napram kravi, treba je znati postopati pri molžnji, da ima krava pri tem občutek ugodja. Molzec naj si izpere roke in vime z milom v topli vodi. Pazi naj na največjo snago golide. Mleko je pač tekočina, ki se jako lahko pokvari. Prvi curek mleka naj se spusti izven posode, ker je skoro vedno nesnažen. Molžnja je končana, kadar je vime popolnoma prazno, to je ko je vime postalo majhno in mehko. Tako dobimo največ mleka. Ako se mleko ne pomolze vsakokrat tako temeljito, se ne

poizgubi le mleko, ki je ostalo v vimenu, ampak tudi drugo, ki bi se še le porodilo. Radi nepopolne molžnje se pojavijo bolezni na vimenu, ki postane trdo. Z nepopolno molžnjo se more pokvariti za vedno dobra mlekarica.

Dognalo se je, da se dobi več mleka, ako se krava molže križema in ne prvo ena potem druga stran; to je molzeta naj se istočasno desni zadnji in levi prednji ses, ter nato levi zadnji in desni prednji, in ne oba desna in oba leva naenkrat.

Dve ali tri dnevne molžnje dajo več mleka, kakor ena sama. Proti trikratni molžnji na dan so nekateri nastopili, ker se s tem živina preveč vznemirja, čeravno je proizvod mleka večji. Eno najvažnejših načel pa je, da se mora krava molziti vedno ob istih urah. Holanci, ki so pravi mojstri v molžnji, opravljajo ta posel ob 4. uri zjutraj in ob 4. uri popoldne.

Večkrat se pripeti, da krava kljub pravilnemu ravnanju pri molžnji, noče prepustiti mleka. O takih slučajih naj se postavi blizu krave njeno lastno ali pa tudi tele kakšne druge krave. (Članek je prevedel naš urednik g. Gorkič France.)

Rabite OREHOVE TROPINE, najcenejše močno krmilo!

Čebelarstvo

Vodopivec Janko:

OB KONCU LETOŠNJE ČEBELNE PAŠE.

Približal se je čas končne čebelne paše. To je čas, ki ima nagraditi čebelarja za vztrajno in navdušeno oskrbovanje in negovanje njegovih ljubljensk. A žal, da se je letos čebelarstvo leto zalkjučilo vsem čebelarjem prav kilavo in nepovoljno. Vsi medeni viri so popolnoma odpovedali. Niso medile raznovrstne spomladne cvetlice, kakor

navadno, še slabše se je obnesla travniška poletna paša, a najhujša smola je bila z jesensko pašo. Čebelarji stojimo tu več ali manj razočarani, pa se, ne brez skriti, poprašujemo, kaj pa sedaj? Marsikom bo z zaključkom tega čebelarškega leta zagrenjeno nadaljno čebelarjenje. Veliko jih bo takih, ki zaženejo čebelarstvo orodje in prazne panje med staro šaro. Zlasti začetnikom bo nadaljni izhod grenak in težaven.

Težko je dati čebelarjem v tem kritičnem položaju pametnih nasvetov.

Zadeva je resna in požrtovanja bo treba. Vsak čebelar mora zabraniti po možnosti v svojem čebelnjaku »popolni polom« in ohraniti to, kar se rešiti da. Le redko kedo bo zamogel prezimiti še vsa svoja ljudstva. Treba bo združevati po dva ili tri panje v enega. Koliko panjev bo zamogel prezimiti, mu pokaže množina nabranega medu. Ker je število čebelic v poedinih panjih letos nenavadno majhno, se prav lahko združijo po tri družine v en panj. Pri tem delu bo treba posebno pažnjo staviti na to, da pustimo pri združenih družinah le mlade matice, stare pa uničimo. Pri tako malem številu čebel je ne bo težko najti. Torej to nam že pojde. Ali potrebna hrana črez zimo? To, to bo, kar nam bo siveo lase. Vsak čebelar ve, da mora imeti vsak panj krog 8 kg medu v satju, ako ga hoče z gotovostjo preživeti do prve izdatne pomladanske paše.

Ob času zimskega počitka porabijo čebele le malo, neverjetno malo. Na podlagi moje večletne skušnje porabi močan panj stalno od polovice oktobra, do konca februarja le 2 do 3 kg medu. To bi bilo, po čebelarstvo računano, le malenkost.

Čebele morajo imeti ob koncu februarja skoraj še popolno zalogo medu. Tega naj nikdo ne pozabi. Drugače bo do preživeli panji do konca februarja, a bodo potem hirali, pa izhirali in popolnoma poginili. Zato pa je nujno potrebno, da čebelar položi v panje zadostne množine sladu ali sedaj v jeseni, ali pa spomladi po potrebi. To naj si pa slednji dobro prevdari in resno premisli, drugače ga zna prihodnje spomladi ob času cvetja akacije zadeti še hujše razočaranje, ko mu panji ostanejo brez čebel, ali pa s prav neznatnim številom od katerih ne bo imel nikakega dobička.

Vodopivec Janko:

PITANJE ČEBEL.

Naj omenim na kratko glavnejše točke: Prvo bodi omenjeno, da krmimo ob hladnih dneh t. j. jeseni in zgodaj spomladi bolj z gostim medom, torej ne

prilivati preveč vode. Pol litra vode na kg medu ali prekuhanega sladkorja je več kot dovolj. Tekočino vlijemo v pitalna koritca, ki jih nato potisnemo v panj, da jo čebele potem same znesejo v satovje, ali pa vlijemo razredčeni med ali gosto raztopljeni sladkor kar naravnost v celice praznega satovja, ki je potem potisnemo blizu čebelnega gnezda v panj.

Zapomnimo si dalje: Nikdar ni prav krmiti čebel po dolgotrajnem slabem vremenu. Čebele naj dan prej dobro izletajo, da se izčistijo in izpraznijo, ker drugače bi pri poznejšem izčiščevanju izločale med odpadki tudi premnogo sladčic, to pa še posebno takrat, ako bi krmili s prereditveno hrano.

Nadalje je pomniti, da redka raztopina medu ali sladkorja se rada skisa, kar ima zle posledice za čebele. Omenim naj, da nekega slabega čebelarstva leta sem jaz kar v med vsul sladkor, vse dobro premešal in to potem v moje panje, ki se zgoraj odpirajo, potisnil nad satovje, to je na zgornji del okvirčkov, kar se mi je prav dobro obneslo. Da ne nastane ropanje, je treba krmiti zvečer, ko poneha izletovanje. Krmilo bi se lahko tudi ob solnčnem vzhodu. V tem slučaju je treba zapreti vse one panje, ki jih mislimo krmiti zjutraj, predno pričnejo čebele izletati. Čebele naj bodo zaprte celi dan. Odprejo naj se zadnja vrata za prezračevanje. Ako bi pustili žrelo odprto, pričele bi čebele z močnim šumom izletati, vsled česar bi lahko nastalo ropanje.

Kakor vse kaže, bo treba čebelarjem globoko segniti v listnico, ako bodo hoteli preživeti čebelice in nadaljevati s čebelarstvom. Ta udarec bi lažje prenesli, ako bi dobili sladkor brez carine in užitnine, na kar pa ni pri današnjih razmerah niti najmanj računati.

Kljub vsem težavam pa pravi čebelar ne zgubi poguma. Pomisliti mora, da tudi pri drugih panogah kmetijstva ne gre letos vse gladko, in uvaževati je treba, da se mora pregrizti večkrat trda,

grenka lupina, da se pride do sladkega jederca.

Ker sledijo dobrim tudi slabe letine, so čebelarji le oni, ki računajo na razne stroške. Z drugimi besedami, čebelar mora imeti idealno ljubezen do čebel. Ustrašiti se ne sme nobenega razočaranja. Nobena žrtev ga ne sme oplašiti. Pripomniti bi imel še, da nobeden previden čebelar ne bo prodajal svojega medu, pa bo krmil s sladkorjem. Sladkor je uporabljati le v skrajni sili, ko ni mo- goče pustiti čebelam dovolj pristnega medu.

VESTI:

Odlikovanje. — Slovenska čebelarska za- druga je bila na razstavi v Čedadu odlikovana z zlato svetinjo. A. Ž. panj je vzbujal posebno za- nimanje. Skoda, da se je le malo naših čebelarjev odzvalo vabilu, naj se udeležijo razstave. Stali ob strani, ko se drugi trudijo, in potem kritizi- rati, je lahko, a ne junaško delo. — Naše mnenje je, da se čebelarji moramo ob takih prilikah po- kazati, da pridemo v stike z našimi sodržavljani, ki imajo večkrat povsem krive pojme o nas. Izlet furlanskih čebelarjev v naše kraje. In naša ude-ležba na razstavi v Čedadu, to so prvi stiki.

Sladkor za pitanje. — Zadruga je posredo- vala, da bi dobila neobdačen sladkor za pitanje čebel. A skoro ni upanja na uspeh. Če bo kaj, obvestimo.

Kletarstvo

Ušaj Just:

PRIDELOVANJE KISA IZ VINSKIH TROPIN.

Iz vinskih tropin je mogoče napra- viti dober kis. To pa le, če so tropine še dovolj vlažne in močne. Kisova ali octo- va kislina, ki daje moč in vrednost kislu, nastane le iz alkohola. Pretvorbo alko- hola v octovo kislino povzročajo silno majhne, s prostim očesom nevidne bak- terije. Za svoje delo in razvoj potre- bujejo te glivice obilo zraka in precej- šno toploto. Zato jim moramo oboje nuditi, če hočemo, da se nam bodo tva- rine, ki jih želimo skisati, res skisale.

Iz vinskih tropin napravimo kis na sledeči način: Tropine, katere hočemo rabiti za napravo kisa, ne smemo preveč iztisniti, ker drugače bo kis iz njih le malo vreden. Tropine denemo v kad in vrh tropin zlijemo na vsakih 100 kg tropin 30 do 50 litrov vode, v kateri smo prej raztopili 3 do 5 kg sladkorja. Kad postavimo na toplo mesto, da sladkor pokipi in se spremeni v alkohol. Ko je ponehalo burno kipenje, kar se navadno zgodi ob ugodni toploti v 3 do 5 dneh, od- točimo sok in iztisnemo tropine. Tro- pine vržemo na gnoj, ali jih pa upora- bimo za krmo, sok pa, ki je zdaj tropin- čica slabše vrste, zlijemo v nezadimljen

sod, kj ga ne smemo napolniti do vrha. Sod postavimo na gorko in temno me- sto. Vanj prilijemo še na vsacih 10 li- trov tropinčice en četrt litra dobrega in naravnega vinskega kisa.

Kis moramo doliti radi tega, da tro- pinčico okužimo s kisovimi bakterijami. Teh bakterij pa umetni kis, ki je na- pravljen s pomočjo esence, nima. Zato bi bilo prilivanje umetnega kisa v to svr- ho nezmiselno in celo škodljivo.

Ko smo to storili, pustimo sod od- prt na toplem mestu. Če so razmere po- voljne za razvoj kisovih bakterij, se tropinčica v enem ali dveh mesecih popolnoma skisa. V svrhu pospešitve skisanja je zelo priporočljivo, dodati tropinčici, ko je pokipela, posebne, podobne tvarine, ki ji je tvrdka, kj jo zdeluje dala ime »Bioschitz«. Ta tvarina vsebuje dušik, fosfor, kalij, magnezij in razne druge snovi, ki služijo kisovim bakterijam kot hrana. Z dodatkom te snovi v množini od 5 gramov na vsakih 10 litrov tropinčice zelo pospešimo ki- sanje.

Včasih se naselijo na površino tro- pinčice ali vina v velikih množinah gli- vice kana ali cveta. Te glivice so za pra- vilno skisanje škodljive. Zato jih mora- mo odstraniti, kar dosežemo najlažje s pretakanjem.

Najprimernejša toplota za kisanje kisa je 25 do 30° C. Kisove bakterije delujejo sicer tudi pri nižji toplini, seveda le bolj počasi.

U. J.:

VINOMETER.

Vinometer je praktična mera za merjenje alkohola v vinu. S pomočjo te majhne in cenene stvarice je mogoče hitro in še precej natančno določiti, koliko stopinj alkohola ima to ali ono vino, pa bi bilo črno ali belo. Vinometer je cel iz stekla. Najvažnejši del njegov je tenka in prazna cevka, opremljena s črticami, ki označujejo stopinje. Sicer pa oglej si spodaj priobčeno sliko te priprave.

Z vinometrom merimo tako-le:

Vinometer primemo v roke tako, da s prstom držimo zamašeno luknjico, ki se nahaja na trebušastem liscju. Pri tem jo ljec obrnem navzgor, a cev navzdol. Nato vlijemo v lij nekoliko vina. Kmalu začne kapati vino iz cevi. Čim ga je nekoliko odkapalo, obrnemo počasi vinometer tako, da bo cev stala naravnost navzgor. Ono vino, ki je bilo še v liscju, se bo pri tem razlilo, a cev se kljub temu ne bo popolnoma izpraznila, pač pa bo ostalo še več ali manj vina v njej. Ko smo to storili, postavi-

vimo vinometer z liscjem po koncu na mizo in pogledamo, do katere črtice sega vino v cevi. Številka te črtice nam pove število stopinj. Teh je na cevi dvajset in sicer od 0—20. Vsaka črtica nima številke, ampak samo vsaka pet. Ostale moramo šteti. Ko smo se uverili, koliko stopinj ima vino, operemo vinometer v vodi in cev izpihemo.

Vinometer, ki je zamišljen na osnovu fizikalnega pojava (v tem slučaju alkohola in vode) adhezije različnih tekočin do stekla, kaže precej natančno in je izmed vseh cenentih alkoholnih mer, najboljša mera za vino. Znané Wagnerjeve vinske tehtnice so popolnoma za nič.

U. J.:

KAJ JE ŽVEPLENI AMONIJEV FOSFAT?

Mnogo vinogradnikov je ob letošnji trgatvi rabilo žvepleni amonijev fosfat. Zato smatram za potrebno, da na tem mestu na kratko pojasnim, kaj je pravzaprav amonijev fosfat.

Žvepleni amonijev fosfat je tekočina, belemu vinu podobne barve, ki je težja od vode. En liter te tekočine tehta pri navadni toploti 1220 gramov, torej 220 gramov več, kakor liter vode. V enem litru te snovi se nahaja 250 g žveplenega plina in 60 g dušika, ki se nahaja v 500 g amonijevega fosfata. Žvepleni plin uničuje v moštu škodljiva kvasila, bakterije in glivice, dočim pospešuje amonijev fosfat razvoj pravih kislinskih glivic.

Š. A.:

KAKO ZALIVAJMO VINO.

Ako prihaja vino s zrakom preveč v dotiko, napravi se na njem kmalu bela kožica, ki jo imenujemo kan ali cvet. Ta kožica obstoji, ako jo pogledamo bolj natančno pod mikroskopom, iz velikega števila malih glivic. Te glivice pretvarjajo vinski alkohol v vodo in ogljenčevo kislino. Če pustimo torej kan dalje časa na vinu, postalo bode to vedno bolj slabotno in neprijetno. Kan se razvija osobito na vinih, ki so bolj šibka. Če ima vino nad 12% alkohola, ga kan ne prijemlje.

Razun kana pokažejo se pogostoma na vinu, ki ga ne zalivamo in se nahaja s zrakom vedno v dotiki, druge glivice, ki provzročajo očetno vrenje. To so očetne glive ali »očetna mati«. Te pretvarjajo vinski alkohol v očetno in ogljenčevo kislino. Vino, na katerem se je pokazala »očetna mati«, postane kislo in se zamore uporabiti le za napravo octa.

Da se zabranita omenjeni bolezni, naj se vino v sodu pridno zaliva. Mlado vino je zaliti hitro, ko je pojenjalo bur-

no vrenje, a potem je ponavljati zalivanje vsakih 8 do 10 dni. Ako zapodimo namreč z vinom zrak iz soda, ne more se razvijati na vinu ne kan ne očetna mati. Za zalivanje rabimo, če le mogoče, takšno vino, kakoršno je ono v sodu. Posebno pazimo, da ni vino za zalivanje pokvarjeno. Ako nimamo enakega vina, zalijmo rajši s starejšim, nego bolj mladi dim vinom. V slučaju, da premanjkuje v sodu mnogo vina, pretočimo ga v manjšo posodo, če pa te nimamo, vlijmo v vino nekoliko navadnega olja. To se raztegne po površini vina in zabrani s tem zrakom do njega. Kozarec olja zadostuje navadno za sod vina.

Š. A.:

PORABA GNILEGA GROZDJA ZA VINO.

Iz gnilega grozdja, bodi pa to belo ali črno, se da napraviti na sledeči način še prav dobro vino:

Gnilo in drugače pokvarjeno grozdje, ki se ob trgatvi loči od zdravega,

se koj dene v stjiskalnico. Mošt se nato vlije v sod, ki smo ga prej močno zakasili z žveplom. Med nalivanjem je dobro sod večkrat potresti, da se mošt bolj napije z žveplanim dimom. S tem poslednjim se namreč vrenje nekoliko zakasni in mošt se v par dneh očisti. V moštu iz gnilega grozdja se nahaja mnogo gliv, ki bi lahko vino pokvarile, ako jih ne izločimo še za časa iz njega. To pa dosežemo najlažje ravno z žveplanjem. Žveplena sokislina deluje namreč kot strup na glive in zato brani njih razvoj. Ko se je vlegla v moštu gošča, pretoči naj se mošt v drug sod, ki naj se mu doda nekoliko zdravega mošta, ki že vre ali pa nekoliko zdravega drozja. Pri pretakanju je paziti, da pride mošt močno v dotiko s zrakom, s čimur se žveplena sokislina kolikortoliko izgubi in mošt začne kmalu vreti. Po tem načinu napravljeno vino je včasih skoraj ravno tako dobro, kot vino iz zdravega grozdja.

Sadjarstvo

Dr. Vallig Peter — Gorkič Franc:
SADJEREJA NA GORIŠKEM,

(Konec.)

Skupna vrednost sadnega pridelka na obeh izvoznih trgih, ki predstavlja skoro vse sadje tega pasa, je znašala tekom leta 1924 nad 7 milijonov lir.

Izvoz goriškega sadja v lefu 1924 v kg:

Izvozni kraji	Avstrija	Čehoslovaška	Jugoslavija	Druge države	Skupaj kg:	Srednja cena za q v lirah	Vrednost
Črešnje	933.184	96.228	15.264	—	1,044.676	112	1,170.037
Hruške in jabolke	66.716	1.906	—	—	68.622	100	68.622
Mesnato sadje	306.978	563	—	55.139	362.680	290	1,051.772
Razno sadje	67.834	648	—	—	68.482	120	82.178
Suho sadje	30.159	—	—	7.832	37.991	220	83.580
Namizno sadje	131.697	558	—	—	131.755	134	176.551
Kostanj	80.746	—	3.300	9.986	94.032	82	77.106
Izvožena količina	1,617.314	99.403	18.564	72.957	1,808.238		2,709.846

Skoro polovica blaga je šla v inozemstvo, to je za vrednost 2,709.846 lir, kakor sledi iz naslednje razpredelnice. Za številke jamčimo, ker smo jih posneli po zapisnikih onih treh železniških postaj, ki prihajajo za izvoz v poštev in sicer: južna in državna postaja v Gorici in postaja v Krminu.

Ostalo sadje se je izvozilo v Trst, v Benetke, Treviž in v Videm, ali pa porabilo v Gorici.

Omeniti moramo, da razmere niso bile posebno ugodne za sadjerejo v letu 1924, ker je pray ob času črešenj in tudi potem še toča oklestila naše sadovnjake.

* * *

S tem člankom smo zasledovali namen, predočiti gospodarsko važnost

sadjereje na Goriškem. Smatramo, da se bodo merodajni činitelji odzvali na naša izvajanja in ukrenili vse za povzdižo sadjereje. Upamo tudi, da bodo železniške uprave v državi, kakor tudi v inozemstvu vedele upoštevati upravičene zahteve izvoznicarjev, ki stremijo za tem, da se izvažanje sadja kolikor mogoče poenostavi in pospeši s primernimi ukrepi. Brez ugodnih zvez in dobrohotnega postopanja je izvoz le otežkočen.

Poljedelstvo

Dr. T.:

ZA VEČJI PRIDELEK ŽITA.

Vsem bo najbrže znano, da se spreminja letni pridelek žita v Italiji med 50 do 60 milijonov stotov, kakor so pač vremenske razmere, dočim se porabi letno krog 80 milijonov stotov za prehrano in za seme. Uvoziti torej moramo vsako leto 20 do 30 milijonov stotov, ki jih moramo plačevati v tuji valuti, kar močno vpliva na poslabšanje vrednosti našega denarja. Vsled tega skuša vlada na vse načine s primernimi tehničnimi in finančnimi sredstvi doseči, da bi se domač pridelek žita tako zvišal, da bi kril popolnoma potrebo. Za načelo velja, da ni treba obsejati v ta namen večje površine zemlje, ampak da moramo zemljo boljše in umnejše obdelovati, da dosežemo večji pridelek in tudi višjo ceno, ki bi vzpodbujala kmeta za zboljšanje načina obdelovanja. Razna navodila, ki jih je vlada izdala v tem oziru, priobčamo v naslednjem.

Z gospodarskega stališča je važen ukazni zakon z dne 24. julija 1925 št. 1229, s katerim se je obnovila carina na uvoz žita in drugih pridelkov. Vsled tega je poskočila cena žitu, ki je bila do sedaj 140 do 145 lir za stot, na 180 lir. Ta cena že omogoča, da si more poljedelec nabaviti raznih umetnih gnojil in drugih sredstev za boljše obdelovanje, ki mu prinese tudi večji dobiček.

Z ukaznim zakonom z dne 4. julija

1925 št. 1181 se je ustanovil v Rimu stalen odbor za žitno propagando, ki ima namen proučevati in predlagati vladi sredstva in načine za pomnožitev žitnega pridelka. Z ukaznim zakonom z dne 29. julija 1925 št. 1913 so se izdali predpisi o podrobnem ustroju te propagande, in o ustanavljanju pokrajinskih odborov, ki imajo nalogo:

1. določiti smernice za žitno propagando v pokrajini;
2. razširjati te smernice po odobritvi in jih pričeti uporabljati;
3. opozoriti na te smernice vse javne činitelje in poljedelce.

Razen tega je vlada pripravljena ukiniti carino 53 lir na uvoz vsakega stota benzine, ki jo rabijo mnogi poljedelci pri motornih plugih in drugih strojih. Podeljevale se bodo podpore za ustanovljanje zadrug, ki bodo pridelovale in priskrbovale izbrana semena. Za vsak hektar (10.000 m²) na novo pripravljenega zemljišča, in oranega z motornimi plugi ali električnim pogonom so na razpolago podpore od 75 do 150 lir. Razpisan je natečaj nagrad »žitna zmaga« za pospeševanje poljedelstva, ki se smatra za državni natečaj, za katerega so določene nagrade v znesku 2 milijonov lir. Za krajevne natečaje in tekmovanja je določen znesek 1. 500.000 lir, ki se bo izplačal za nagrade.

Vlada upa, da bo s temi zakonitimi ukrepi in s finančnimi sredstvi dvignila

na potrebno višino pridelek žita v državi.

Poglejmo, kaj je mogoče v tem oziru storiti v naših krajih:

Pri nas se ne seje mnogo pšenice. Nasprotno, sejemo je premalo. Turšice pa sejemo preveč, tudi v takih krajih, kjer ta pridelek ne uspeva dobro.

Poprečno se pridela okroglo 4 stote pšenice na njivo. Ta množina pa se more z lahkoto dvigniti, ako uporabljamo umetna gnojila, izbrano seme in ako pšenico umno oskrbujemo. Poizkusi kmetijskega urada so pokazali, da se more pridelek podvojiti, ako se izda za gnojila in delavce krog 200 lir več pri njivi, kakor običajno. (Članek je prevedel naš urednik g. Gorkič France.)

A. P.:

RAVNANJE Z OMLAČENIM ŽITOM.

Ponekod imajo navado, da spravljajo omlačeno žito v vreče ali da ga pustijo v velikih kupih na kašči. Drugod zopet spravijo žito v velike lesene predale, kjer ostane žito celo leto skupaj, oziroma dokler se ne porabi. Takšno ravnanje z žitom je napačno in se zlasti maščuje, če ni bilo žito popolnoma suho, ko se je mlatilo. V velikih kupih, kjer zrak ne pride zlahka blizu, se žito rado ugrije, zgubi svojo lepo prvotno barvo ter dobi duh po trohnobi in plesnobi, kar se opaža pozneje mnogokrat tudi pri moki in kruhu. Takšno pokvarjeno žito ni veliko vredno za domačo uporabo, pa tudi proda se težko, gotovo pa za nižjo ceno nego dobro ohranjeno žito.

Pri slabem shranjevanju žita trpi tudi njegova kaljivost. Kdor seje takšno pokvarjeno žito, naj se nikar ne čudi, če njegove setve le slabo halijo.

Kdor želi in hoče ohraniti svoje žito dobro in zdravo, naj uvažuje sledeče:

Spravi omlačeno in očiščeno zrnje v suh in zračen prostor, kjer ga razgrni prav v tanke, največ v 10 do 15 cm visoke plasti. Premetuj in zrači ga pridno. V začetku je treba premetati razgrneno

žito vsaj vsak tretji dan, pozneje pa redkeje. Šele ko se je žito na ta način dobro posušilo, ga lahko spraviš v večje kupe.

U. J.:

»USPULUN«.

»Uspulun« je priznано najboljšo sredstvo za luženje žita, predno ga vsejemo. To sredstvo izdeluje svetovnoznana nemška tvornica Bayer.

»Uspulun« se rabi takole: Kolikor kilogramov žita hočemo lužiti, toliko litrov vode vlijemo v leseno posodo. Nato raztopimo na vsak liter vode 2½ grama »Uspuluna«. To storimo lahko tako, da vsujemo odmerjeno količino tega sredstva v vodo v posodi in mešamo; bolje pa je, da raztopimo prej »Uspulun« v par litrih vroče vode. Ko se je snov raztopila, vsujemo med mešanjem žito v to tekočino, kjer ga pustimo eno uro. Lahka in plesniva zrna, ki vsled svoje lahkote poplavajo na površino tekočine, posnamemo in odstranimo. Po preteku ene ure, odtočimo tekočino, ki jo lahko ponovno porabimo. Žito nato posušimo na čistih tleh in ga spravimo v vrečo, ali kako drugo posodo. Seveda ne v ono, kjer je bilo pred luženjem, ker bi jo s takim ravnanjem ponovno okužili.

G. F.:

O ŽITNEM MOLJU.

Žitnega molja štejejo med največje škodljivce v žitnici. Iz jajčic, ki jih nanosi na žito, se izvalijo ličinke, ki se hranijo z vsebino žitnih zrn. V ta namen se zarijejo v posamezno zrno in žrejo. Ko je eno vničeno, prelezejo na drugo in tako naprej. Ko lezejo iz zrna v zrnje puščajo za sabo nitko, podobno pajčevini in zapredajo z njo izjedena zrnja. Ako ne pravočasno zapazimo tega uničujočega dela in ne napravimo protiukrepov, se nabere toliko te golazni, da uniči dober del žita.

Molj zleta od aprila do avgusta, išče žito in samice znesejo nanj jajčica. Po preteku 14 dni se izvalijo iz jajčic ličinke. Ob koncu avgusta ali početkom sep-

tembra dorastejo ličinke popolnoma, zapuščajo žitne kupe, iščejo lesenih predmetov in se na njih zabubijo. Spomladi izleti iz bub žitni molj.

V času, ko molj leta, od aprila do avgusta, naj bodo ponoči okna v žitnici zaprta. Ako se ni v njej že molj naselil, ne more priti več vanjo, in žito ostane nepoškodovano. Ako je v shrambi že mnogo moljev, je boljše da se okna odprejo, da morejo molji po dnevi zleteti na polje.

Na podu in na stenah naj se zama-

šijo vse luknjice in razpoke, ker se v njih molj najraje zabublja. Če je mnogo moljev, naj se stene pobelijo z apnom. Tako se uničijo bube, ki se nahajajo po zidovju. Priporočljivo je deti tudi na kupo žita kose lesa ali deščice. Ličinke se zabubijo v ta les, na kar ga odnesemo in požgemo. Najbolje pa je, da se spomladi žitnica popolnoma izprazni, da ne ostane v njej niti zrna žita. Prazna naj bo žitnica potem do nove žetve. Samice ne morejo v tem slučaju polagati jajčic v žitnici. In tako se moramo molja otresti.

Poročila

G. F.:

SODBA O NAŠIH VINIH NA RAZSTAVI V ČEDADU.

Na kmetijsko-obrtno razstavo v Čedad so poslali tudi naši vinorejci svoja vina. Komisija, ki je vina precenjevala, si je ustvarila o naših vinih svojo sodbo, ki jo spodaj objavljamo. Mi pripominjamo, da ta sodba ni ugodna. Zanimala pa bo gotovo naše vinorejce, katerim priporočamo naj jo v bodoče upoštevaio.

1. Razstavljena vina spadajo po večini k letini 1924, ki ni bila ravno prvovrstna. Vsled tega so vina revna na alkohol; manjka jim tudi oni prijetni duh, ki tvori ravno bistvo dobrih vin. Teh pomanjkljivosti niso krivi vinorejci.

2. Velik in neodpusten pogrešek pa je način, kako so se vina razstavila. Prvič: poslana vina so bila pokvarjena in bolana; drugič: na snago pri posodi in steklenicah niso razstavljanci pazili z ono natančnostjo in skrbjo, ki je potrebna; radi tega so bila nekatera vina motna vsled snovi, ki so se nahajale v steklenicah, kamor absolutno ne spadajo, druga vina pa so iz tega vzroka dobila neprijeten okus.

Iz tega sledi, da je vinogradništvo v naših krajih znatno napredovalo, da pa se kletarstvo preveč zanemarija. Na sploh

se vino ne zna delati, pred vsem pa ne zna hraniti in držati v onem popolnoma zdravemu stanju, ki ga vino zahteva. Izvzeti so le prav redki slučajji.

Naši poljedelci, ki so pokazali na drugih poljih svojega udejstvovanja, da so na višku časa, naj obrnejo pozornost na boljše obdelovanje svojih pridelkov, ki jih sedaj prodajajo po ugodnih cenah in ki bi ravno radi tega zaslužili večjo in boljšo pozornost.

POGOJI ZA PODELJEVANJE NAGRAD ZA PLANŠARSKO IZBOLJŠAVE.

Zadnjič smo poročali o nagradah, ki so razpisane za izboljšavanje planinskih pašnikov. Da bo poročilo popolno, naj danes navedemo še pogoje, pod katerimi se bodo te nagrade nakazale. Pogoji se glasijo: 1. Prošnje za nagrade se sprejemajo od 1. junija do 31. decembra 1925. Upoštevale se bodo le take izboljšave, ki so bile ali ki se izvršijo v letih 1924, 1925, 1926. — 2. Na posebnem vzorcu sestavljene prošnje je predložiti oddelku pokrajinskega kmetijskega urada v Tolminu (Sezione della Cattedra Ambulante di Agricoltura di Tolmino) do 31. decembra 1925. Vzorci se dobijo pri tem oddelku in pri podravnatelstvu v Gorici. — 3. Za nagrade morejo tekmovali lastniki, zaseb-

niki ali pravne osebnosti, zakupniki, združenja lastnikov živine, uživalci planinskih pašnikov. Nagrade se bodo nazkazale le za skupnost izvršenih zemljiških izboljšav, katerih vrednost bo morala znašati vsaj dvakratni znesek nagrade. Za izboljšave v obdelovanju se bodo podeljevale nagrade le tedaj, ako bo z njih izvršitvijo zagotovljena trajna izboljšava planine. — 4. Razun nagrad v skupnem znesku 30.000 lir so določene še zlate, pozlačene, srebrne in brončene svetinje. Temu znesku se pridružijo še prispevki države in drugih činiteljev. Posamezne nagrade v denarju ne bodo presegle zneska 4000 lir. — 5. Vsaka prošnja naj vsebuje: a) ime, priimek, očetovstvo in bivališče prosilca; b) ime planine in občine, v kateri se nahaja; c) vrsto izboljševalne naprave, za katero želi dobiti prosilec nagrado; d) sedanje

stanje planine z ozirom na vrsto izboljšave, za katero namerava tekmovati prosilec; e) čim popolnejši in podrobnejši načrt izboljševalnih naprav, ki jih namerava izvršiti prosilec; f) pojasnila, podatke in listine, ki jih smatra prosilec za koristne. — 6. Od kr. pokrajinske komisije furlanske imenovana komisija bo pregledovala in ugotovila začetno stanje planin, za katerih izboljšavo so se zaprosile razpisane nagrade. Ista komisija ugotovi zasluge s posebnim ogledom tekom izvrševanja izboljševalnih naprav in po njih dogotovitvi. — 7. Pri nakazovanju nagrad bo upoštevala komisija za vsako vrsto izboljšave važnost izvršene izboljševalne naprave. — 8. Potrebna pojasnila o sestavi načrtov in o izvršbi izboljševalnih naprav daje vsem kmetovalcem brezplačno oddelek pokrajinskega kmetijskega urada v Tolminu.

Gospodarski koledar

OKTOBER.

Poljedelstvo: V tem mesecu se nadaljuje in navadno tudi konča s setvijo ozimin, ki jih sej v dobro pripravljeno in dovolj pognojeno zemljo. Imej pred očmi pregovor, ki pravi: »Kakoršna setev, takšna žetev«. Da zamoriš snet in druge škodjive glivice je zelo priporočljivo namakati žitno seme v uspulun-ovi raztopini. — Iz njiv se spravlja krompir, kolikor se to ni zgodilo že septembra, dalje turšica, ajda, repa, pesa, korenje, njivska koleraba in kapus. Kako je spravljeni in shraniti krompir, je bilo povedano v septembrski številki. Pri shranjevanju pese, repe, korenja in kolerabe je upoštevati približno isto kakor za krompir. — Ob priliki spravljanja pridelkov ne pozabi na semensko odbiranje. Odberi za seme najlepše in najbolj polne turšične klase, jih poveži in posuši skrbno na posebnem mestu. Za pridelovanje pesnega, repnega, korenjevega in kolerabnega semena odberi najbolje že na njivi srednje debele in pra-

vilno vzrastle rastline ali korenine, ki jim obreži listje tako, da ne raniš srca. Vse, za pridelovanje semena odbrane korenine ohrani čez zimo na suhem mestu v kleti, kjer jih potakni v pesek. Tudi za pridelovanje kapusovega semena odberi pravilno razvite rastline s srednje debelimi glavami. Vse odbrane kapusove rastline izruj s koreninami vred, jih shrani v kleti na suhem in zračnem kraju, da ne začnejo gniti. Da se kapusovim rastlinam ne posušijo v kleti korenine čez zimo, je najbolje, da jih posadiš v zemljo, ki si jo v ta namen naneseš v klet. — Prazna turšična stebela poreži v suhem vremenu, spravi jih v snope, ki jih razstavi in posuši izven njive. — Ob letošnjem zelo neugodnem pomladanskem obdelovanju je lahko vsakdo uvidel, kako pride prav za pomladansko setev, če je bila njiva že jeseni zorana. Zato naj letos nikdo ne pusti niti pičice nezorane njivske zemlje čez zimo. Vsakdo naj preorje že zdaj v jeseni vse njive, četudi jih poseje šele spomladi. Kjer je le mo-

goče, je orati globoko. Kmetovalci! Uporabljajte za oranje le železne pluge. Tehnično dovršeni in najbolj trpežni so Sackovi plugi, kakoršne si lahko nabavite pri kmetijskem društvu v Gorici in pri kmetijski družbi v Trstu. O priliki jesenskega oranja spraviš lahko v zemljo tudi hlevski gnoj že zdaj mesto spomladi.

Živinoreja: Jesensko pasenje traja navadno toliko časa, dokler dobi živina dovolj paše. Ko začne ponoči zmrzovati in se pojavi slana, nehaj goniti živino na pašo, da se izogneš napenjanju in pri brejih živalih tudi zvrženju. Kakor paša, tako pojemljejo jeseni tudi zelena krmlila za hlevsko krmljenje. Kako je izvršiti prehod k suhemu krmljenju, čitaj spređaj tozadevni članek.

Travništvu: S travnikov se spravlja še zadnja otava in otavič. Gnoji travnike le z dobro razkrojenim hlevskim gnojem. Mesto s hlevskim gnojem, ki ga lahko bolje izkoristiš za njivsko gnojenje se priporoča gnojiti travnike bolj z gnojnico. V tej je pred vsem dušik, manj pa je v njej kalija in skoraj nič fosforove kisline. Da ne bo gnojenje z gnojnico enostransko in pomanjkljivo, popolni to gnojenje tudi z umetnimi gnojili: s Thomasovo žlindro ali s superfosfatom in s kalijevo soljo. Z mahom poraščene travnike pobranaj najprej in pognoji jih šele po brananju in odstranitvi mahu.

Vinogradništvo: Trgatev konča. Vinograd ostane prazen. Dobro je, ako se trte okopajo po trgatvi, ker se s tem uniči v zemlji mnogo škodljivcev, ki drugače pričnejo spomladi svoje uničevalno delo. Tudi se z okopavanjem razkroji hrana v zemlji, kar pospešuje rast. Koncem oktobra naj se v suho cepljene trte zagrnejo prek cepljenega mesta: tako naj ostanejo do spomladi. Stari vinogradi se pričnejo gnojiti. Z obrezovanjem počaka, da listje odpade. Pričneš lahko rigolanje za nove vinograde. Novih trt ne sadi takoj na prostor, kjer si izkopal opešane, slabe trte.

Kletarstvo: Ko si grozdje potrgal in zmastil, ga spraviš v šode, skrbno osnaži vso posodo in opravo, ki si jo rabil

pri trgatvi, posuši in jo lepo shrani. Če treba, tudi požveplaj jo. Ako nisi še kleti osnažil in uredil vse v njej, stori to takoj. Glavno vretje mošta se izvrši. Čim je to končano, napolni šode, da ne bo v njih zraka, ki bi vinu lahko škodil. Mošt mora jeseni dobro povreti, da bo vino spomladi dobro in čisto. Klet naj bo v to svrhu zadostno topla. — V ostalem pa čitaj in ravnaj se po člankih, ki smo jih priobčili, v zadnji in današnji številki o tem predmetu.

Sadjarstvo: V početku oktobra se pobira zimsko sadje. Spravi naj se za zimo le dober sad, ker tak se ohrani, drugo sadje posuši. — V drugi polovici oktobra lahko pričneš s presajanjem. Ovij sadno drevje s papirnatimi pasovi, in namaži jih s kakšnim lepilom. Z dreves odstrani vse nepotrebne veje. Zabititi ne smeš tudi, da drevo potrebuje hrane. Če nimaš drugega gnojila, zalij ga vsaj z gnojnico, kateri dodaj na 100 litrov 2 do 3 kg superfosfata in 2 do 3 kg 40%ne kalijeve soli.

Čebelarstvo: Zaključí se letošnje skrajno neugodno čebelarstvo leto. Preglej svoje panje, ali imajo dovolj zaloge, ali so dovolj močni. Če so zaloge picle, jih izpopolni, najboljše z medom; če so panji slabiči, združi jih, četudi ti pri tem srce poka, ko vidiš, da se število tvojih ljubljencev zniža. Boljše 10 zadostno zaleženih panjev, kakor 30 slabičev. Če imaš odvišnega medu ne prodaj vsega. Kaj bo, ako ti zmanjka spomladi, če bo vreme neugodno? Letos so nekateri čebelarji bridko okusili pomanjkanje medu še maja meseca. Naj bo ta izkušnja v poduk vsem. Ne zabi na dobro vzimljenje, ki je tudi eden pogojev za uspeh spomladi.

Vrtnarstvo: Pripravi lehe za zimsko solato tako, da bodo visele proti jugu. Proti koncu meseca posadi v pripravljene lehe solatne sadike. — Najbolje je, da presadiš tudi zgodnji kapus že ta mesec na stalno mesto. Preorji ali prekoplji in pognoji obenem v ta namen zemljo. V poravnani zemlji napravi za posamezne vrste okrog 10 cm globoke razorje, ki so

približno 75 cm narazen. V te nasadi kapusove sadike v razdalji 25 do 30 cm. V razorjih prezimi kapus bolje nego v grebenih. — Tudi zgodnji grah se priporoča

sejati že ta mesec. — V zimske gredice posej navadno solato za uporabo pozimi. Čim bolj raste in se razvija, tem bolj jo redči.

Vprašanja in odgovori

Št. 69. — Ž. F. B. 40. — *Vi pišete:* Imam travnik, ki je večinoma poraščen le s škodljivimi rastlinami (n. pr. razni mlečki, babji zob, travniški silj, sv. Janeza roža, pokalica, klinčki, steznik, strašnica, gladež, materna dušica, lakota, špajka itd.) Tako je, da kadar kosim, je kup še precej velik, a kadar pokladam, živina od tega sena niti tretjine ne poje. Mislim, da je temu največ kriv mleček. Prosim, da mi poveste, kako naj si pomagam?

Odgovor: Večino travniških plevelov zatrete najlažje na ta način, da travnik zgodaj pokosite. Z zgodnjo košnjo pokosite plevela še prej, kakor dozori njih seme in s tem preprečite razmnožitev plevelov potom semena. Zelo ugodno vpliva takim travnikom tudi gnojenje z Thomasovo žlindro.

Št. 70. — F. J. S. — *Vi prašate:* Kako se zdravi popek pri teletu, ki se po ločitvi od matere noče posušiti, ali pa ki se je že osušil, a začne zopet otekati in se gnojiti?

Odgovor: Predvsem morate skrbeti, da otekanje in gnojenje popka *zabranite*. To dosežete najuspešnejše na ta način, da pazite na kar največjo snago pri porodu. Imejte snažne roke, ne rabite zamazanih škarij, popek pa rajši odtrgajte za dlan široko proč od trebuha in ne rezite ga. Takoj po porodu operite popek z 2% kreolinovo raztopino. — Ako pa je popek otekel in gnije, ga morate zdraviti. V ta namen izpirajte ga dnevno s svinčeno vodo in mažite ga s čistim terpentinovim oljem.

Št. 71. — B. I. Istrija. — Na Vaše vprašanje Vam odgovarjamo, da je rok za izmenjavo pet- in desetstotinskih bakrenih novcev starega kova podaljšan

do 31. oktobra 1925. Eno- in dvoliirski papirnati bankovci so že davno iz veljave.

Št. 72. — M. I. D. — *Vi pišete:* Letos sem bil primoran radi raznih vzrokov kasno škropiti trte, kaj naj napravim, ker je grozdje še sedaj pokrito z galično raztopino? Ali ne bo baker vplival kvarno na vino? Kako naj ravnam, da ne pridejo v vino škodljive snovi?

Odgovor: V takih slučajih je težko preprečiti, da ne pride v vino z galično raztopino baker. Vendar le v tako malih množinah, da ni govora o kvarnem vplivanju. Več bakra ostane v tropinah. Če primerjamo druga živila, lahko ugotovimo, da je v vinu le malo bakra. Tudi uživanje poškropljenega grozdja ni rodilo za zdravje kvarnih posledic. Živina, ki so ji pokladali dalj časa poškropljeno trtno listje, ni kazala nikoli znakov obolelosti ali kakšnih drugih slabih posledic. Tudi tropinčica, ki je napravljena iz takih tropin, ne vsebuje nikdar velikih množin bakra. Ni treba se vznemirjati.

Št. 73. — J. R. V. — Vaše vprašanje se gotovo nanaša na *žitnega molja*. Prečitajte članek »O žitnem molju« v današnji številki in pa odgovor št. 53 na strani 159. v 7. številki letošnjega Gospodarskega vestnika in dobite takoj izčrpen odgovor na svoje vprašanje.

Št. 74. — P. A. Boljunec. — *Vi pišete:* Tukajšnji vinorejci se zanimajo za *na-pravo kisa iz vinskih tropin*. Ker pa nismo o tem strokovnjaki, prosim, da nam daste v listu primernih navodil.

Odgovor: Prečitajte članek na str. 210 današnje številke »*Pridelovanje kisa iz vinskih tropin*«.

Št. 75. — *B. B. Robojez.* — Na vprašanje o žabici pri konju imate odgovor v članku »Šola ali žabica pri konju« na str. 204 pričujoče številke, kjer je Vaše pismo dobesedno priobčeno.

Št. 76. — *P. V. S.* — *Vi prašate:* Kako dolgo je samica domačega zajca in kako dolgo samec dober za pleme?

Odgovor: Samica naj ne bo nad tri leta, samec pa ne nad pet let star.

Št. 77. — *P. H. D.* — *Vi prašate:* Kako naj zatiram neko mrčes (najbrže ščilaste uši), ki so se v veliki množini pojavile v mojem vrtu na raznem sadnem drevju?

Odgovor: Priporoča se da škropite večkrat drevje s sledečim sredstvom: 1½ kg mazavega mila raztopite v 10 l vrele vode. Ko se je malo z mešanjem do dobra raztopilo, dolijte še toliko vode, da bo vsega skupaj 100 l in dodajte potem tej razstopini 1 kg tobačnega izvlečka.

Odgovore na mnoga vprašanja smo morali odložiti vsled pomanjkanja prostora za prihodnjo številko. Gre po vrsti. Prosimo potrpljenja.

Poravnajte naročnino in širite «Gospodarski vestnik!»

Tržne cene

Tomaževa žlindra. — Na trgu vlada velika nejasnost. Cena se vrtila okrog 60 lir na debelo. Pri tem pa je treba paziti, da ni to blago takolemenovano »nova Tomaževa žlindra«, ki ii sicer slični, a vendar po svoji kakovosti mnogo slabša od prave Tomaževe žlindre. Upati je, da se položaj v decembru spremeni, kajti trg z žlindro je več ali manj podvržen špekulaciji.

Superfosfat. — Povpraševanje po njem za zgodnjo spomladansko gnojitev je veliko, kar je v zvezi s pomanjkanjem žlindre. Danes se računa 1.75 lir za enoto in sicer franko Benetke. Pri nas bi stal stot krog 35 do 38 lir na debelo. Cene se razume za 17% superfosfat.

Orehove tropine. — Tropine zmlete v vrečah stanejo 165 lir na drobno, na debelo po dogovoru. Tropine orehove, temnejše vrste, v vrečah zajamčene s 58% proteina in masti se dobijo pri Slov. kmet. društvu v Gorici. Te samo na debelo. Cena 140 lir za 100 kg pri najmanjši naročitvi 50 stotov. Radi velikega povpraševanja po trgovinah se zaloge vedno bolj krčijo. Razlika med belimi tropinami in temnejšimi je samo po barvi. V resnici pa so temnejše boljše od svetlih in tudi okusnejše.

Kmetijsko orodje. — Cena stiskalnicam od 1030 lir do 1730 lir po velikosti in obsegu. — Grozdni mlini, katere je jako težko dobiti, stanejo 320 lir, boljše vrste 350 lir.

Vino. — Letos obeta bolj slaba letina. Vre me in trta bolezen sta povzročila da bo letošnji vinski pridelek v nekaterih pokrajinah mnogo manjši od lanskega leta. To velja tudi za naše kraje. Stare zaloge vina so pri nas popolnoma izčrpane. Le tu pa tam je še kaj starine. Cena novemu vinu pač ne more še biti določena, posebno še ako pomislimo, da bo na splošno vino letos vsebovalo manj sladkorja. Pri nas se prodaja vino po ceni od 200 do 250, za kraški teran pa 300 do 400 lir za hl. Nasplošna cena vinu v Italiji se izpreminja med 150 do 260 lir po kakovosti.

Krma. — Draginja na celi črti. V Italiji se ponuja 60 do 70 lir za 100 kg. Pri nas je največja cena navadnemu senu z hleva 20 do 25 lir za 100 kg. Radi slabega vremena je cena krmi sploh visoka, radi tega se izplača polagati živini orehove tropine, ki so danes najcenejša krma in obenem najboljša. Značilno je, da nakupuje letos Svica mnogo sena v Italiji in ga izvažata domov.

Otrobi. — Današnji otrobi debeli in drobni so približno 130 do 150 lir za 100 kg. Njih redilna vrednost pa nikakor ne odgovarja ceni. Ako premislimo, da so orehove tropine po 165 lir na drobno in vsebujejo 53% proteina in masti, poleg tega pa otrobi le 6 do 10%, vlada v ceni velika razlika. Radi tega tudi posegajo naši živinorejci jako močno po tropinah.

Mlečni izdelki. — Cena maslu iz mlekaren se drži še vedno na višini 15 do 20 lir za kg. Pri siru se opaža nestanovitnost cene. Naš sir iz gor stane danes 8.50 do 9.50 lir za kg. stane danes krog 10 lir za kg.

Med. — Jesenska paša je popolnoma odrekla. Treba bo pitati čebele s pomladanskim medom. Vsled tega je že manj medu na razpolago. Razumljivo je torej, da cena raste. Danes stane 1 kg spomladanskega medu že 10 do 12 lir na debelo, na drobno je cena še višja. Za zimo in spomlad se bo cena še zvišala.

Vosek. — Blaga, pristnega, je še malo na trgu. Slovenska čebelarstva zadruga v Gorici plačuje vosek po kakovosti do 12 lir za kg.

Prasiči. — Mnogo blaga na trgu. Vsled slabe letine bo manj koruze in krompirja, torej pomanjkanje krme. Cena mladim pujskom 40 do 70 lir, starejšim živa teža krog 6 lir kg, mrtva teža 7 do 8 lir.

Goveja živina. — Cene neizpremenjene. Srednja cena v Italiji se izpreminja pri volih 500 do 600 L za stot žive teže, za krave 350 do 500 lir, za teleta 700 do 800 lir.

G o s p o d a r s k i d r o b i ž

Pobijanje rdečice pri prasičih. — Letos je oblastvo izdalo nekatere predpise, ki so skoro onemogočili zabranjevalno pomladansko cepljenje prasičev proti rdečici. Prva posledica tega: izbruh te bolezni v velikem obsegu, s smrtnim izidom v stotinah slučajev, druga posledica: velika gospodarska škoda za prasičjerejce v prvi vrsti in potem za pokrajino in tretja posledica: preklic nebremsljivega ukaza in povrnitev k prejšnjemu preprečevalnemu cepljenju. Nastala škoda pa s tem ni še poravnana. Ali je res potreba takih poskusov?

Poskusno gnojenje travnikov z umetnimi gnojili se je izvršilo letos v gorenji Vipavski dolini s prav dobrim uspehom. Pognojeni deli travnikov so se imenitno obnesli. Vaditelj kmetijskega urada v Ajdovščini g. inž. Velicogna, si je stekel pri tem lepih zaslug.

Kmetijsko - obrtna razstava v Čedadu od 5. do 13. septembra 1925. je na sploh dobro izpadla. Odlikovani so bili sledeči naši ljudje: **V sadjarski stroki:** Štemberger Ciril s srebrno svetinjo; Vodopivec Ivan, Ferjančič Rudolf, Kragelj Ivan (Zatolmin), Klemenčič Anton (Slap ob Idriji), Palik Andrej (Velike Žablje) in Vrčon Franc (Dobravlj) z bronasto svetinjo. — **Za suho sadje** je dobil srebrno svetinjo Kristančič Ivan (Medana). — **Za grozdje:** Marc Alojzij (Šturje) in Zucchini Anton (Medana) s srebrno svetinjo; Kmečka - delavska zadruga v Dobravljah, Kristančič Ivan (Kojško), Skrbec Just (Rihenberk) in Vouk Avgust (Gradišče) s pohvalnim priznanjem. — **V vrtnarstvu:** Pičulin Andrej (Vrtojba) s pohvalnim priznanjem. — **Za drevesnice:** Forčič Ivan (Preserie pri Komnu) s srebrno svetinjo. — **Za kmetijsko gospodarstvo:** Trčelj Rudolf (Ajdovščina) z zaslužno diplomom. — **V sirarski stroki:** Mlekarna na Livku (za maslo) z zlato svetinjo. — **V čebelarstvu:** Slovenska čebelarska zadruga v Gorici z zlato svetinjo. — **Za žito:** Inž. Majer Evgen (Lože) s srebrno svetinjo. — **V vinogradništvu in kletarstvu:** so dobili vsi razstavljalci iz Brd in Vipavske doline vzpodbujevalno diplomom.

Zrebanje benečanskih obveznic se je izvršilo meseca avgusta. Dobitki od dveh milijonov niso bili izžrebani. Pač pa cela vrsta drugih dobitkov, in pa številke

onih obveznic (bonov), ki jih država izplača v nominalni vrednosti, to je, lastnik izžrebanih obveznic dobi toliko denarja v gotovini, kolikor je zapisano na obveznici, ki jo ima v rokah. Po možnosti objavimo v prihodnji številki vse izžrebane številke. Izžrebane obveznice se pričnejo splačevati 1. januarja 1926.

Kmetijsko - nadaljevalna šola Bilje-Gradišče je priredila dne 27. septembra 1925 poučen izlet na kolesih po Vipavski dolini. Udeležba 30 kmečkih gospodarjev in fantov. Izletniki so si ogledali razne gospodarske ustanove, kjer so bili povsod prijazno sprejeti. Uspeh izleta dosežen. Izražamo svoje priznanje na tej pobudi in priporočamo prirejanje takih izletov, ki morejo le koristiti.

Soška postrv je jako poznana in cenjena riba vsled izbornega okusa njenega mesa in tudi vsled tega, ker se primeroma hitro razvija. Na splošno se sodi, da doseže v 1. letu 8 do 10 cm dolžosti in 20 do 30 g teže; v 2. letu 15 do 18 cm in 80 do 120 g, v 3. letu 25 do 26 cm in 200 do 220 g. — Po treh letih se torej soška postrv lahko lovi in spravlja na trg. Tekom časa pa se jako razvije. G. Frandolič v Kobaridu pravi, da je pred leti vlovil postrv, ki je tehtala 18 kg, in da se pogostoma dobijo postrvi, ki tehtajo 3 do 4 kg. — V mesecu novembru in decembru polaga soška postrv povprečno 2000 do 2500 jajčec.

Razstava goveje živine in žrebet v Kobaridu. — Dne 16. novembra 1925. se bo vršila v Kobaridu razstava goveje živine belanske pasme. Istočasno bo tudi razstava žrebet kobariške pasme. O tem več v prihodnji številki.

Listnica urave: Zamudnim naročnikom iz tržaške in istrske pokrajine smo poslali položnice. Večina je napravila svojo dolžnost. Ostali naj store to čimprej. Na morebitne pogreške v naslovih naj se nas pravočasno opozori, drugače morajo nastati zmede. Tudi ostali zamudniki naj store svojo dolžnost.